

Na demarkační čáře Písek (*Mozaika událostí*)

1.část

Co předcházelo událostem v dubnu 1945

Ø 2.Ukrajinský front /UF/ dokončil Bratislavsko-Brněnskou operaci 4.dubna byla osvobozena Bratislava, 26.dubna Brno.

4.UF dokončil Ostravskou operaci. 30.dubna vstoupila vojska do Ostravy po předchozím obchvatu města – Rudá armáda /RA/ uchránila tak naši velkou průmyslovou základnu.

Obě operace RA rozbily organizovanou obranu německých vojsk na našem území a urychlil se postup útvarů RA.

Ø V severní části Německa zahájila RA závěrečný útok na Berlín. Operace se zúčastnila vojska tří frontů (311 divizí). 16.dubna byl zahájen útok na Berlín.

Ø Podle instrukce č.21 generála Eisenhowera stočily 17.dubna 3. a 7.americká armáda /AA/ směr postupu na jih. Cílem bylo zhatit plán nacistů přesunout většinu zbývajících německých vojsk do hornatého prostoru Alp a tam vytvořit „Alpskou pevnost“. Odtud měla být vedena bojová činnost až do doby jimi předpokládaného střetu mezi sovětskou a západními armádami, potom se spojit s nimi ke společnému útoku na SSSR.

Tentýž den (17.dubna) žádal gen. Eisenhower velitele 3.AA gen. Pattona, aby dodržoval dohodnutou demarkační čáru na našich jihozápadních hranicích. Na území Čech měl vstoupit pouze omezeně k zabezpečení svého levého křídla.

Ø Uskutečnily se tři nálety Spojeneckého letectva na Plzeň. 17., 18.a 25.dubna – největší byl ten poslední. 500 letadel 8.letecké armády bombardovalo hlavní nádraží, pivovar a obytné domy, hlavním cílem byly Škodovy závody, které byly ze ¾ zničeny. Svrženo bylo 638 tun bomb. Byl tak napraven neúspěch náletu z května 1943, kdy byla Škodovka poškozena jen nepatrně.

Ø 25.dubna se v Německu setkala na Labi u Torgau RA s americkými vojsky. Byly to jednotky 173.gard.pluku 5.gard.armády 1.UF a 69.pěší divize V.amerického sboru.

Ø Podél čs. hranic postupovalo šest divizí 3.AA, záhy posílených 4.obrněnou divizí. Obsadily šumavské průsmyky a při postupu průzkumu překročily jednotky útvarů gen. Pattona čs. hranice u Aše. Do města Aše vstoupily 20.dubna a do Chebu se probjovaly 26.dubna. Bylo to největší bojové střetnutí amerických jednotek na našem území. Padlo 46 amerických vojáků.

Ø Na základě vzniklé situace na čs. jihozápadní hranici navrhl 30.dubna gen. Eisenhower posunutí demarkační linie. Podle dohody s velením RA byla nově stanovena na čáře Karlovy Vary-Plzeň-České Budějovice-Linec. S návrhem umožnit americkým vojskům postup ve středních Čechách až k Vltavě sovětské velení nesouhlasilo. Vojska mohla působit za demarkační linií do vzdálenosti 30km omezeným počtem zpravodajských a průzkumných jednotek.

Ø Na území Čech se nacházelo 62 německých divizí pod velením gen. Schörnera. Na 900tisíc příslušníků wehrmachtu a útvarů SS soustředěných ve skupině „Mitte“ mělo bránit „Českou pevnost“.

Systematická perzekuce – pronásledování, zatýkání, věznění, mučení a popravy – to vše bylo zaměřeno především proti představitelům a vedoucím příslušníkům organizovaného odboje proti okupantům. Přesto se znovu a znovu odboj obnovoval.

V dubnu 1945 bylo ve městě Písku činných několik odbojových skupin.

Lenin

- Členové KSČ v Písku obnovili na přelomu let 1943-44 činnost již čtvrtého vedení KSČ s krycím názvem Lenin . V jeho čele byl prof. Miloslav Jirda.

- Skupina zvýšila svoji aktivitu od září 1944, kdy v novém vedení nahradili starší soudruhy postižené perzekucí, mladí komunisté: Tomáš Trávníček, František Polanský ml., Stanislav Zvoníček, A. Dvořák (Plampus) a další.

- Organizuje se nábor, šíří propagační materiál, buduje ilegální tiskárna (Josef Tejchmann, Ctirad John, Milan Vokroj), zajišťují se nejpotřebnější léčiva pro lékařskou pomoc v revoluci. Dalším úkolem je zpravodajská činnost, vyzbrojování členů a vytváření národních výborů.

- Skupina odložila svoje krycí jméno a vystoupila oficiálně jako krajské, okresní a místní vedení KSČ. Rychlý běh událostí vedl k rozdělení úkolů:

M. Jirda a T.Trávníček = politická jednání a jednání o vytváření národních výborů,

F. Polanský ml.= organizační nástup strany v kraji okrese a místě,

F. Polanský st.= bezpečnostní opatření,

J. Tejchmann = tisková a propagační služba,

St. Zvoníček = organizace mládeže.

Odboj čl. mládeže

Také „Boj mládeže“, říkali jim „kluci z reálky“.

- Původní skupinu“ Mládí“ vedl do svého zatčení prof. Joža Jaro. Přes mučení nikoho neprozradil, byl popraven v roce 1942. Mládí v roce 1944 obnovili činnost jako skupina „Odboj čl. mládeže“.

- Skupina si zachovala určitou samostatnost i po přechodu ke komunistickému odboji. Přeor-
ganizovala se do systému buněk a stala se jádrem hnutí mládeže.
- Od listopadu 1944 organizovali praktický výcvik se zbraněmi - za pomoci tří rotných ze 4.
hraničář. praporu a tří nižších důstojníků 11. Pěšího pluku. Výcvik probíhal tajně, v tzv. troj-
kách - byl tak nenápadný, včetně výcviku v pouličních boji. V půli března bylo připraveno
přes 100 členů.
- Začátkem dubna zřídili kancelář Revolučního svazu mládeže v budově reálky. (Vchod byl
šikovně zvolen přes byt školníka Veliška a tam umístěn i sklad získaných zbraní).
- Od začátku dubna skupina jedná s Maďary ze sanitního vlaku o předání zbraní - za záruku
přesunu posádky bez úhony do Maďarska.
- Koncem dubna se sešli představitelé několika skupin mládeže a vytvořili organizaci jedinou.
Vedoucími byli zvoleni Jaroslav Krejčí, Jiří Koudelka a Stanislav Zvoníček. Místním organi-
začním vedoucím se stal Tomáš Trávníček, krajským Frant. Polanský ml.

Bernard

- Po rozsáhlém zatýkání a popravách byla v roce 1940 zastavena činnost „Obrany národa“.
Obnovena byla na přelomu let 1944-45 ve čtyřech vojenských obvodech na okrese pod říze-
ním plk. Karla Osvalda. Pátou částí organizace bylo velitelství v Písku, kde se příslušníci bý-
valého 11. pěšího pluku, 4. hraničářského praporu a dobrovolníci zorganizovali jako pohoto-
vostní vojenský oddíl „Bernard“. Jejím velitelem se stal plk. Josef Poklop. Činnost organizace
byla sice dobře promyšlena a zorganizována, chybělo však jedno: zbraně!

Hnutí za svobodu

- Ilegální skupina sdružovala členy sociální demokracie, vedl ji prof. ing. Jaroslav Javůrek z
Obchod. akademie. Dala si za úkol vydávat a rozšiřovat letáky, vyhledávat spojení s partyzá-
ny, podporovat perzekuované osoby, tvořit bojové skupiny, připravovat povstání a národní
výbory.
- J. Javůrek pověřil plk. K. Osvalda, reprezentanta legionářů, vedením vojenské organizace.
Ten již koncem 1944 zainteresoval důvěryhodné důstojníky do práce v odboji. Podařilo se mu
propojit kontakty s představiteli legionářů, učitelstva, tělovýchovných organizací, hasičů, že-
lezničářů a vládním vojskem.

Události ve městě

- 23.4. obdržel mjr. Ladislav Komorád poštou pověření Fierlingerovy vlády k ustavení revo-
lučních národních výborů. Vzniklá čs. vláda v Košicích již 4. dubna přijala vládní program a
podle něj se nositelem státní moci měly stát tyto národní výbory.
- Lad. Komorád navázal kontakty s představiteli odbojových skupin a politických a společen-
ských organizací. Jednal samozřejmě se zástupci skupin Lenin(KSČ), Odboj čl. mládeže,
Hnutí za svobodu (ČSSD) a vojenského oddílu Bernard. Ještě 23.4. byla dohodnuta spoluprá-
ce a začala příprava na vytvoření revolučních národních výborů – okresního (RONV) a měst-
ského (RMNV).
- 29.4., neděle - hloubkaři provedli nejprudší nálet na Písek - cílem bylo nádraží, kde na slepé
koleji stál maďarský sanitní vlak a v 16 hod. při dalších náletech byla cílem i rourovna, která
byla z větší části zničena. Celá sanitní kolona se pak přestěhovala do reálky a později do
měšťanské školy na Pražské.
- Veškeré školy a tabáková továrna byly přeměněny v nemocnice. Několik měsíců stál na za-
stávce Písek-město německý sanitní vlak, přeplněný těžce raněnými německými vojáky.
Vzduch v okolí byl znečištěn jejich výkaly mezi kolejemi. Vedle stál ještě německý pancéřo-
vý vlak, zamaskovaný shora chvojím proti pozorování hloubkových letců.

- V Písku nastala složitá situace - přes město utíkali běženci a první ustupující německé jednotky. Přes Vltavu byly v délce 80km jen podolské mosty a na Otavě pouze dva mosty v Písku. Přes ně se daly do pohybu desetitisíce běženců a německé jednotky, včetně SS, v plné zbroji - vzdát se vojskům 3.AA. Mimo to byly na Ptáčkovně a na přístupech k městu budovány obranné zátarasy, což svědčilo o záměru Němců o Písek bojovat.

Události 1. května 1945, úterý

Květen 1945 – pro nás nejkrásnější měsíc století (Dr. Jindra Černohorský)

V Berlíně ráno spatřili vojáci nad Reichstagem vlajku Sovětského Svazu. Včera večer ji tam vztyčila skupina rudoarmějců.

V Písku bylo v těchto dnech počasí nepříznivé. Jako by ještě trval duben.

- Skupina „kluků z reálky“ získala po jednání s velitelem maďarské jednotky mjr. Czizkem více než 100 kusů zbraní. Ukryli je v reálce, v kanceláři Revolučního svazu mládeže - za bytem školníka. Arsenál tvořily kulometry, pušky,

granáty, pancéřové pěsti, revolvery, náboje, k dispozici byla i motorová vozidla.

- Vydání zbraní žádal na veliteli sanitního personálu také velitel německé posádky. Když je nedostal, nařídil prohlídku celé reálky (dnešní gymnázium), ale zbraně stejně nenašel!

- Vojenský maďarský sanitní personál byl pak využíván při pohřbívání mrtvých německých vojáků. Maďaři měli velké zásoby potravin, tabáku, konzerv, čokoládu a rýži – o ty byl velký zájem a tak se s obyvatelstvem rozvinul výměnný obchod.

- Na náměstí se sešlo spontánní klidné shromáždění občanů. Pak ve svátečním šli k hřebčinci vítat Američany, ti ale nepřijeli. Smutní občané se rozešli.

Události 2. května 1945, středa

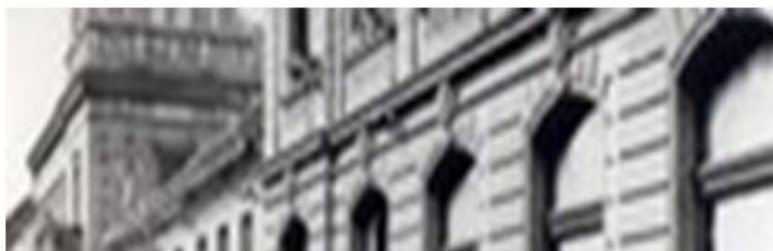
Ø Rudá armáda dokončila dobytí a obsazení Berlína.

Ø 7. AA dobyla Mnichov a zhatila tak plány němec. velení na vytvoření "Alpské pevnosti".

Ø Německé velení se soustředilo na vytvoření "České pevnosti". Hlavní roli mělo sehrát téměř milionové uskupení Mitte pod velením maršála Schörnera.

- Písek – město se probudilo pokryté sněhem.

- Skupina 30 vládních vojáků si zvolila 4členný výbor (št.rtm. Josef Puffer, št.rtm. Josef Dra-beš, rtm. Stan. Miksa a kancelářský oficiant Lad. Berka). Přihlásili se ke spolupráci s připravovaným RMNV v Písku. (Základ 3. praporu vládního vojska, celkem asi 1000 vojáků, byl v té době nasazen v Itálii na řece Pád - od roku 1944.)

Události 3. května 1945, čtvrtek

- Lad. Komorád z pověření Fierlingerovy vlády pozval k jednání představitele odbojových skupin a politických stran. Na ilegální schůzce v Husově sboru se dohodli na vytvoření Revolučního národního výboru v Písku a v okrese. Představitelem komunistické strany byl prof. Miloslav Jirda, prof. Ing. Jaroslav Javůrek sociální demokracie. Organizováním vojenské akce pověřil na okrese plk. Karla Osvalda a plk. Josefa Poklopa, sám si nechal politické vedení. Do předsednictví budoucího MNV byl na Komorádův návrh zvolen sociální demokrat Vojtěch Moravec, za komunisty jako zástupce v MNV Tomáš Trávníček. Celkové složení výborů bylo dohodnuto na schůzkách v bytech V. Moravce a faráře církve čsl. Bosáka.
- Byly započaty přípravy k povstání.
- Někteří odvážnější občané začali vyvěšovat čs. prapory, ale museli je opět stáhnout.

Události 4. května 1945, pátek

Pověřenec Ústředního národního výboru v Praze přivezl do Písku směrnice pro další činnost Národních výborů včetně konkrétních úkolů k zahájení povstání. V pokynech se také vyzývalo k organizování nové čsl. armády - prozatím podle okresů, aby se záložníci mohli bezproblémově dostat do výstrojných stanic. Prozatím měly vznikat pouze pěší jednotky. Nutno bylo vyřadit důstojníky, kteří se za okupace chovali zbaběle.

Např. na písecké reálce a nemocnici se znovu objevily čs. prapory – opět se ale musely sundat.

Události 5. května 1945, sobota

Ø 3. AA postoupila do Tachova, Domažlic a Klatov.

Ø Rudá armáda na Moravě dosáhla Kroměříž a Ratiboř. Vrchní velení plánovalo tzv. Pražskou operaci za účasti vojsk 1., 2. A 4. UF; zahájena měla být 8.května.

- V Písku byl pochmurný den, občas deštivo. Pošta nebrala zásilky, vlaky nejezdily, nebyly noviny. Na ulicích se tvořily hloučky lidí ve svátečních šatech, lidé občas odešli domů poslechnout rozhlas a vraceli se. Československé vlajky v oknech již zůstaly.

- „Kluci z reálky“ ráno předali zbraně odzbrojené maďarské jednotky do kasáren vládního vojska, a byla vytvořena první vyzbrojená jednotka Bernard. Zbraně do kasáren převezli s ostražitostí rtm. Berka, rtm. Mixa a řidič Apeltauer. Bylo to 50 pušek, 4 samopaly, 45 pistolí, 4 pancéřové pěsti, 115 ručních granátů, 6000 ostrých nábojů do pušek a pistolí, 2 bedny trhavin.

- Skupina z Odboje čsl. mládeže již ráno iniciativně zřídila u kasáren stanoviště s kulometry a pancéřovými pěstmi, aby v případě potřeby zabránili výjezdu německé posádky. Další hlídky mladých procházely městem, zajišťovaly sklady zbraní, potravin a léčiv.

- Dopoledne bylo zahájeno jednání s velitelem německé posádky Kreuzem, za Čechy jednali z pověření RMNV mjr. Novák, mjr. Četnictva Josef Stejskal, okresní hejtman Jan Hlaváček, policejní npor. Zdeněk Sedláček. Byly dohodnuty česko-německé hlídky k udržení pořádku. Velitel hejtman Kreuz neměl námitky proti projevům vlastenectví občanů, ale odmítl kapitulaci čs. důstojníkům s tím, že se vzdá jen americkému velení. Toleroval vyvěšené prapory i odstraňování německých nápisů a firem. Ty mizely rychle - jen u mlékaře Pavla, který se za okupace přihlásil k německé státní příslušnosti byl naopak zamazán nápis český. Před polednem se objevily např. na rohu Občanské záložny vedle čs. vlajky i tři krásné mohutné vlajky spojenců.

- Ve 13 hodin se občané dozvěděli o povstání v Praze. To vyvolalo nárůst revoluční činnosti, občané na ulicích jákali.

- Němečtí vojáci v serpentínách nad Ptáčkovnou začali zaujímat obranu, přijely i tanky a dělostřelectvo.

- Na radnici se sešel RMNV aby převzal vedení městského úřadu. V čele byl odborný učitel Vojtěch Moravec. Dostavili se ale ještě představitelé druhého Národního výboru. Po krátkém vysvětlení uznali tito představitelé převahu stávajícího RMNV a nekomplikovali situaci, která nebyla vzhledem k množství Němců v Písku a okolí záviděníhodná.

- V 15.30 bylo v městském rozhlase oznámeno obnovení ČSR, v 16 hod se na radnici sešel RMNV města Písku a na stožáru před radnicí byla vztyčena čs. státní vlajka. V 16.30 přečetl z balkonu radnice předseda RMNV Vojtěch Moravec prohlášení. Vyzval občany k zachování klidu a pomoci RMNV hlavně v obtížném úkolu zajišťování zásobování (byl také autorem prohlášení spolu s prof. Miloslavem Jirdou).

Zkrácená citace slavnostního **Prohlášení**:

Občané!

Po šesti letech tyranie vstupuje náš stát v nový život. Je to zásluhou Spojenců, především Rudé armády SSSR. Je to zásluha i vnitřního boje našeho národa: ve svém zdravém jádru nezlomen a neporušen, tvrdě a pevně odolával činným odporem nejstrašnějšímu teroru, snášel hrdinsky všechna nacistická běsnění, národní útlak, ožebračování, žalář, mučení, koncentrační tábory, popraviště. Nyní je konec germánského násilí, je konec politické, sociální, hospodářské a kulturní reakce. Všichni nastupujeme cestu práce pozitivní, tvrdé a cílevědomé. Dnešním dnem přejímá ve městě veškerou správní a výkonnou moc národní výbor."

Na veřejných místech bylo prohlášení vyvěšeno pod heslem "**V NOVÝ ŽIVOT!**"

- Začal pracovat RMNV ve složení: Vojtěch Moravec-předseda, Miloslav Jirda -I. místopředseda, Jan Hanuš - II.místopředseda a členové - Marie Machovcová, Antonín Mlsek, František Novotný, František Polanský st., Antonín Roh, Karel Řeřicha, Jan Škorpil, Tomáš Trávníček, plk.Poklop - vojenský referent. Na vývěsních tabulích byli občané vyzváni do práce, ke klidu a sebekázni.

-Na výzvu RMNV nastoupili na přechodnou dobu čestnou službu četníci, kteří již byli ve výslužbě, a jim na pomoc také hasiči. K zajištění pořádkové služby ve městě byla využita v hojné míře i mládež. Hlídky mladých procházely městem, zajistily vojenská skladiště zbraní,

potravin a léčiv. Mládežnické spojky se rozjely po celém okrese, označeny rukávovými páskami. Byla vytvořena stálá Stráž čsl. mládeže, byla ozbrojená. Její oddíly nastoupily před reálkou, kde byly rozděleny služby. Mládežnická stráž mimo strážní a hlídkovou službu také odzbrojovala menší vojenské jednotky, účastnila se přestřelků na kraji města, prováděla zatýkání protektorátních Němců a českých zrádců a kolaborantů. Stala se ozbrojenou, pevně organizovanou složkou a oporou RMNV, jemuž prokazovala neocenitelné služby.

- Nastal shon po ukrytých českých zrádcích, udavačích a kolaborantech. Došlo i na děvčata, která se za okupace veřejně a provokativně stýkala zásadně jen s německými vojáky - byly to však jen ojedinělé případy. Přiváděli je do budovy okresního soudu sami studenti a za trest je stříhali dohola. Až do večera stáli občané před radnicí a okresním soudem a sledovali svázení zrádců, kolaborantů a udavačů.

- V 16 hod. složila přísahu 1. rota z odbojové skupiny Bernard, složená ze 185 příslušníků 11. pěšího pluku, 4. hranič. praporu, vládních vojáků a dobrovolníků (4 rotmistři, 45 příslušníků bývalého vládního vojska a 135 záložníků). Jako její velitele Národní výbor vybral mjr. Jana Kovaříka a mjr. Vladimíra Frýpese.

- Plk. Poklop po 16. hod. jednal s hejtmanem Kreuzem a bylo dohodnuto stažení všech 800 vojáků německé posádky do kasáren – RMNV zaručil zachování pořádku a ochranu německých uprchlíků. V noci jednání pokračovalo a protáhlo se přes půlnoc.

- Ve 20hod. byla slavnostní ustavující schůze RONV v divadelní šatně Husova sboru. Svolal ji mjr. Ladislav Komorád, který byl pak jeho předsedou. RONV byl dotvořen a rozšířen na 25 členů. Do jeho vedení byli zvoleni: Ladislav Komorád- předseda, Václav Houska – I. místopředseda, Jaroslav Čehák - II. místopředseda

